

Arasni oltar iz roženvenške cerkve v Kranju so luterani vrnili zlatarju Josipu, katerega oče, je ta oltar daroval cerkvi. Zlatar pa je oltar poklonil cerkvi v Novi Štifti.

Izobraževalna knjižnica, l.zv.
Ponatis iz "Gorenjca", l.1914
str. 29.

Fara, posvečena Devici Mariji. Božja pet.

Orientacija obrnjena. Cerkev stoji na griču nad vasjo. N. v. je 668 m.

Literatura in viri: Ing. Orežen: Bistum und Diözese Lavant II. Dekanat Oberburg, Marburg 1877; Avg. Stegenšek: Dekanija Gornjegrajska, Maribor 1965; J. Lavtižar: Zgledovina božjih peti na Kranjskem.

Cerkev sestavlja: pravokotna ladja z po tremi plitvimi kapelami, predložena veža ki povezuje oboje zvonika, 3/8 zaključeni prezbitერიj, katerega flankirata zakristiji z oratorijema v nadstropju. Zidava je kamnita, ometana; strehe sedlaste, šatoraste, opečne; zvonikove laternaste, plečevinaste.

Zunajščina: Je držana v neorenesančnem slogu in impozantna. Členijo jo livene ter poživljajo visoka, polkrožno zaključena okna.

Notranjščina: Tlak v ladji je rdeče bel, kamenit. V prezbitერიju pa vzorčast, šamoten. Prezbitერიj je dvignjen za dve stopinici ter mnoge ožji od ladje. Slopi v ladji, ki so spojeni s stenami, imajo pedstavke, baze in okrajke ter nosijo ogredje, iz katerega rastejo bočne oprege. Ladje prekrivajo 3 kupole, prezbitერიj pa ena ter zaključna svedne kape. Pevska empora je zidana ter nosi na loke sledeči napis: Polevica l. XVI veka stavljena 23. maja l. 1850 sem pogorela l. 1854 zopet pozidana l. 1865 nekaj l. 1889 vsa s slikami okinčana. Tomaž Fantoni. Cerkev je dekorativno-figuralno poslikana, v prezbitერიju leta 1865.,

v ladji pa 1889.

Oprava: Glavni oltar in obohajilna menza so kamniti, neoromanski, ter izdelki Ivana Vurnika iz let 1910/11. V kotih prezbiterijevega zaključka stojijo na kolenih 4 baročni kipi iz l.pol. 18. stol., ki so neokusno preslikani. Predstavljajo: Andreja, Elizabeto s sinom Janezom Krstnikom, Salome z Janezom Evangelistom in Blaža (Martina?). Ostali oltarji - 4 - imajo kamnite menze ter lesene, neoromanske nastavke. Krase jih slike: Anina od Pavla Künla, Uršule, Jožefa in Ožbalta.

Prižnica je obrtni izdelek, katerega krasi 5 medaljonov s slikami.

Križev pet je zanimiv. Je o.pl. in mogoče Künlov.

Krepilnika pri vhodu v cerkev počivata na 2 kamnitih stebrih, katerih bazi členita profila palica-žleb-palica, kapitel pa močan astragal, čašasta osnova in volutasta zaključka. Stebra sta renesančna izdelka ter še iz prejšnje cerkve.

Oprema: Steklena lestenca sta klasicistična, košaraste oblike iz sredine 19. stoletja.

Na oratorijih se nahajajo 8 lepih. pločevinastih svečnikov iz l.pol. 18. stol. velika večna luč iz debele klasicizma, kelih in menštranca iz poznega rokoka, okrogla baročna kadilnica iz konca 17. stol. ter lepa klasicistična ometa. Zvonik: Zvenovi so 3, dva sta železna KID-eva iz l. 1922, eden, manjši pa je bronast, originalen, iz 16. stol.

V zvoniku se nahaja peščenčev relief formata 55 x 95 cm ter 36 cm debel. ob spodnjem robu je palica-žleb profiliran, polkrožni lok pa mu krasi čine in obešeni, s trakovi povezani venec leverja. Pod lokom sedi en face Ana. Ima peče na glavi, nadreprepasane ebleke in moder plašč. V naročju drži odraslo Marijo in miniaturo in Jezusa. Oba sedita na Aninih kolenih ter si podajata roki. Marija je okrenana kraljica z dolgimi lasmi, ki ima dlanice položene na kolena, z levico pa sega po detetu. Jezus ima križni nimb ter drži v levici

svetovne oble. Nad vencem plava sv. Duh v podobi goleba, ob straneh pa po eden peječ angel. Relief predstavlja Ano Samotretje-Mettertie. Je renesančno delo z gotskimi elementi iz 1. pol. 16. stol. Je sicer obrtniške, a kamosške prav dobro delo.

Pedstrešje: Obisk pedstrešja dokazuje, da je gradnja zidov kamenita, obokov pa spečna.

Resume: Kraj, kjer stoji danes cerkev, se je vsredini 16. stol. imenoval Metuljski hrib. Po prepisu pisma, katerega je škof Peter Seebach poslal 1. 1563 v Rim, se se tu dogajali razni čudežni dogedki, ki se povzročili zidavo najprej začasne kapelice, nato pa velike božjepotne cerkve. To se je zgodilo med leti 1558 in 1560. Cerkev je bila posvečena Marijinemu varstvu oziroma Mariji Zvezdi, ter je postala izredno obiskovana božja pet. Ta cerkev je 23. V. 1850 pogerela, vendar meremo rekonstruirati njene podobe, na podlagi Orežnevih podatkov in Stegenškevih podmen.

Cerkev je pravilno orientirana, 17 sežnjev dolga in 8 sežnjev široka. Imela je tri ladje. V srednji je stal pri vходу stolp, ki je slonel v cerkvi na slepih, zvezanih med seboj z ozkimi loki. Glavne ladje se delili od stranskih na vsaki strani po 3 okrogli stebri, postavljeni na kockastih podstavkih, z bazami in najbrž tudi kapiteli. Vse tri ladje so imele ravne stropne. Navzlic temu pa se podpirali stene stranskih ladij nizki podporniki, rastoči v treh odstavkih in na vrhu pokriti z ozke strešnice, ki jih je povezovala in ščitila med podporniki obstoječe freske pred dežjem in nevihte. Prezbitarij je bil obokan, sved je počival na stenskih konsolah. Obok je bil zvezdnat ali mrežast. Prezbitarij so pokrivali mnoge krepkejši in višji podporniki kot ladje. Prvotno sta bili obe strani prezbitarija svedbodni. Pozneje so na severu prizidali zakristijo z oratorijem in so stem zadelali velike okno prezbitarija. Zvonik je imel v zvenovem nadstropju 2 dvojni lini. Stavba je bila zelo zanimiva,

ker je kazala prehod gotike v renesanso.

Cerkev je bila zunaj in znotraj poslikana. Ve se, da je beljaški meščan in slikar Nekodem Weisman l.1586. slikal v cerkvi 4 poslednje reči, in da je že vse izgotovil, razen peklenjskih kraljev. Ali se še te slike obstajale l.1850, se ne ve. Freske na zunanjsčini se je dale razbrati iz izgubljenih akvarelov iz l.1850, ki so prej viseli v veži pod korem nove stavbe. Freske so bile razvrščene med operniki in so predstavljale 15 skrivnosti Rožnega venca. Veseli del se je začel z Marijinim oznanjenjem na zadnji steni prezbiterija ter se nadaljeval na južni. Na ladjinem zidu je sledil žalostni del, prizori častitljivega dela pa so bili na severni steni. Zakristija ni bila poslikana, ker je bila pozneje prizidana.

Cerkev je imela l.1631. 11 oltarjev ter kamenit tabernakelj v prezbiteriju. Oltarji so bili razmeščeni tako, da jih je bilo 6 ob stebrih, po dva pa v severni ter južni ladji. Ta razvrstitev in število oltarjev je ostala do požara l.1850. Gradnjo nove cerkve je vodil zani graditelj ljubljanske stolnične kapele Matevž Medved, po domače Pinter iz Cerkljan na Kranjskem. Izgotovljene cerkev, ki ima sedaj le 4 oltarje, je posvetil 13.VIII.1853. škof Anton Martin Slomšek.

Opis skelice: Cerkev obdaja pravokotno pekepališče, katerega zaključuje obzidje, ki je deloma obnovljeno in ga podpirajo operniki. Iz zahoda vedijo vanj stopnice s parapetoma ter 2 kamenitima plastikama, ki so narejene l.1848. Obe plastiki, ki predstavljata Marije z detetom in klečečega klerika (Petra Seebacha!) sta bili do leta 1848 na vrhu lesenih stopnic, ki so vodile do kapele Božjega groba. Obe plastiki sta baročna izdelka iz l.pel.18.stol.

Župnišče je zelo obsežna stavba, ke je nastala v letih 1855 do 1858. Njegov portal je starejši (ima letnico 1772) ter je bil vzet iz pegerelega župnišča, predhodnika sedanjega, ki je bil uničen l.1850.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana, treba bi bilo zavarovati relief v zvoniku, da ga ne bi kdo uničil ali, edpeljal.

Ježe Curk: Zapiski 1958, Celjska topografija

Na tem kraju je stala l. 1438, mala Marijina cerkev. Nedaleč proč je prebival samotar. Podobo so začeli častiti kot čudodelno in so zato v prejšnjem stoletju začeli zidati novo cerkev. (po Dloničarjevem Marianalu).

V. Steska: Kranjska Marijina božja pota pred 200 leti, IMK IX, 1899., str. 123.

....."Domači mojster Matevž Medved hiti novo cerkev v pri Novi Štifti na Štajerskim zidati...."

Podlipski: Novičar iz slovanskih krajev - Iz Verhnike. - Novice 23. oktober 1852, list 85, str. 340.

"Namest stare farne in sloveče romarske cerkve pri Divici Marii v Noviščtiti nad Gornjogradom (Oberburg), ki je leta 1850 23. velikega travnika popolnoma pogorela, stoji zdajnova lepa cerkev, ki bode letos 13. dan velikega serpana (avgusta) za hišo božjo posvečena..."
Novičar iz austrijskih krajev. Od Noveštifte na Štajarskem. D. - Novice 15. julij 1854. L. XII. List 56, str. 224.

"... 13. dant. m. (avgusta) je bila sloveča cerkev pri Noviščtiti na Štajerskem, kakor je 56. list letošnjega tačaja naznanil, z veliko slovesnostjo za božjo hišo posvečena. Ze v soboto zvečer je privrelo veliko ljudi iz Štajarskega, Kranjskega in Kraja Koroškega k ti slovesnosti, ktero so mili glasovi novih zvonov (delo slovečega mojstra Samasa) že zarano krog in krog naznanjali. Povedati moram še, da naš

rojak Medved, po domače Pintar, je sozidal novo cerkev, za katero so se častiti gosp. fajmošter veliko trudili.... "

Fr. Mladič piše iz Kamnika. Novičar iz austrijskih krajev. -
Novice 26. avgust 1854. L. XII, list 68, str. 272.

V nadstropju sev.zap.zvonice shranjen reljef iz peščenca. Sedeča frontalna Ana Samotretja. Na gotske tronu strogo frontalno. V naročju ji sedita mala Marija in Jezus. Nišo oklepa na vrhu renesančen lok. Na vrhu loka nad glavo sv. Duha v zwickelnih obojestr. loka po en angel. Sledovi barve. ~~Delno~~ slog paralelnih gub.

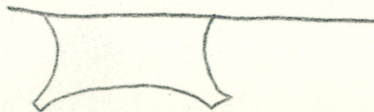
Reljef prelomljen pri Aninem vratu.

Zelo dobro delo svoje vrste iz okr. 1520.

V kapeli na pokopališču stoječa Brezmadežna, stoječa na polmescu, na levi dete, ki jo objema z desno roko. Jesna Marijina je povešena in sedaj drži žezlo. Neustrezno preslikano. Plašč kaže motiv ušesa in rahli začetki paralelnega sloga. 1510-20

Stebra na katerih slonita pri glavnem vходу kropilna kamna sta iz zelenega peščenca. Vadratična omarna ploskev, nato romansko učinkujoča noga, dvakratni prstan vmes globok žleb. Okorgla čokata stebra, ki se rahlo zožujeta, na tem razmeroma visok kapitel spodaj prstan na stiliziran gost venec listov, iz katerega raste drugi, ki se z vrhovi sklanja naprej. Na obeh vidnih oglih (stebra sta zadaj odrezana) se izvija voluta, ki opira ogle usločene krilne plošče.

Čas renesansa več ali manj
samo trtja.



V kapeli dober baročen tabernakelj z reljefom Križanega. Na njem sedeč kip M.B. z detetom na levi, oba imata lesene peruke. Jezus blagoslavlja, Marija drži žezlo. Vsa grupa je na oblakih. Jezus ima obleko iz namočenega platna. Nekdaj v vel. oltarju. Vse slabo preslikano. 17. stol. z naslonom na starejši vzor.

Ob oltarju kip sv. Uršule in sv. Jožefa. Dobra manieristična, reljefno ploskovita iz zgodnjega 17. stol.

Nad vhodom ovalna slika Marije Dojilje, dokaj dobra 1. pol. 19. stol.

Stele, XXIA, 1963, str. 18'